

IZ SUDSKE PRAKSE REPUBLIKE SLOVENIJE

Sudska praksa je vrlo značajan čimbenik praćenja provedbe pojedinog propisa. U anglosaksonskom pravu ovaj pristup je još izraženiji. Naime, pravomoćna sudska presuda za neki pojedinačni slučaj postaje nepisano pravilo za postupanje u novim sličnim predmetima. U ovom konkretnom slučaju utvrđuje se odgovornost poslodavca, njegovog radnika i osobe na radu. Možda je najznačajnija konstatacija suda da, mada je poslodavac formalno propisao sve potrebne mjere vezano za rad na siguran način, nije osigurao njihovu provedbu. Sud je zaključio da nije dovoljno samo propisati, nego da treba i provoditi propisane mjere.

Fran Marović, dipl. ing. kem., Udruga za promicanje zaštite

DOPRINOS RADNIKA NEZGODI NA RADU*

Primjer iz sudske prakse - zahtjev za naknadu štete

Vrhovni sud Republike Slovenije je presudama opr.št.III lps 1/2014 i III 122/2011, obje s nadnevkom od 25.2.2014., odlučio da u slučaju kada poslodavac ugovara da je za nastalu štetu suodgovoran oštećenik, njegov radnik, sud mora utvrditi postoje li uvjeti za podijeljenu odgovornost za štetu. U slučaju suodgovornosti radnika «odštetni» zahtjev osiguranja ograničen je na dio

za koji odgovara poslodavac. Šteta koja je rezultat djelovanja osiguranika nije pravno priznata šteta. Osiguranje nema pravo na povrat troškova koji su posljedica postupanja osiguranika.

NEZGODA U SKLADIŠTU

Skladištar je prilikom stavljanja tereta na viličar zamolio kooperanta poslodavca za pomoć pri postavljanju tereta na vilice. Kooperant je za potrebe poslodavca obavljao usluge prijevoza. Konkretno, skladištar je zamolio autoprijevoznika da prebaci ručicu na viličaru tako da se dignu vilice, a on će istovremeno ručno iz regala postaviti teret na paletu.

Autoprijevoznik je udovoljio skladištaru, ali je prilikom upravljanja viličarem nehotice kre-

*Dozvolu za objavu članka ZIRS d.o.o. dobio je od Zavoda za varstvo pri delu, Ljubljana. Članak *Prispevek delavca pri nezgodi pri delu* objavljen je u Delo in varnost, br. 6/2015.

nuo prema naprijed, pri čemu je pritisnuo skladištara uz skladišni regal te ga ozlijedio.

Radnik je pretrpio unutarnje ozljede trbuha što je zahtijevalo bolničko liječenje. Zbog unutarnjih ozljeda radnik je bio dulje vrijeme na bolovanju. Radi naknade štete, osiguratelj je tužio poslodavca i autoprijevoznika.

Viličar¹ je radni stroj odnosno radno vozilo za upravljanje kojim se zahtijeva ispit. Uporaba viličara ubraja se u radne postupke koji zahtijevaju jasne upute i režim transportnih puteva za prijevoz tereta. Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri uporabi radne opreme² u članku 109. propisuje da poslodavac mora osigurati da samohodnom radnom opremom rukuju samo radnici koji su osposobljeni te koji ispunjavaju druge propisane uvjete za njihovu uporabu odnosno vožnju.

Poslodavac mora na odgovarajući način odvojiti prostore u koje imaju pristup samo zaposleni, a istovremeno mora ograničiti kretanje osoba koje nisu zaposlene u tvrtki. Prostore treba opremiti odgovarajućim znakovima, a osobama koje stupaju na područje gdje se izvodi radni proces mora dati jasne usmene ili čak i pisane upute. Tu zadaću kod poslodavca obavlja portir odnosno osoba zadužena za sigurnost ovisno o organizaciji kod poslodavca, ukratko osoba koja je ovlaštena za nadzor na ulaznim vratima.

Unutarnjim nadzorom poslodavac treba osigurati provedbu propisa te uputa za rad na siguran način. Vozač viličara morao bi dosljednim poštovanjem uputa osigurati da se viličarem ne koriste osobe koje ne sudjeluju u radnom procesu i koje istovremeno nisu osposobljene za rad s viličarom. To bi radnik mogao jednostavno osigurati na način da iz kontaktne brave na viličaru izvadi ključ. U konkretnom slučaju je, kao što se pokazalo tijekom sudske postupke, radnik čak molio autoprijevoznika da upravlja viličarem.

Isto tako, poslodavac mora osigurati da se neovlaštene osobe ne nalaze na području gdje se obavlja rad, jer područje obavljanja rada već samo po sebi predstavlja povećanu opasnost za ozljede, bilo da se radi o radnicima ili osobama koje se slučajno nađu na takvom prostoru. Upravo zbog toga su organizacija radnog procesa i poštovanje pravila tako značajne.

Radni proces mora biti tako organiziran da je zajamčena sigurnost i zdravlje radnika koji u tom procesu sudjeluju, kao i sigurnost drugih osoba na radu koje se slučajno zateknu u navedenom prostoru. Poslodavac se, u skladu s tim, mora pobrinuti da pristup na radna mjesta na kojima prijeti neposredna opasnost od ozljeda imaju samo radnici koji su za rad odgovarajuće osposobljeni i koji su dobili odgovarajuće upute za rad na siguran način. Svi koji na bilo koji način sudjeluju u radnom procesu, bilo da se radi o radnicima ili drugim izvođačima koji obavljaju različite poslove na temelju drugih ugovora građanskog prava, moraju biti upoznati sa svim informacijama i uputama glede sigurnosti i organizacije rada. Organizacija radnog procesa ne trpi "neočekivane" događaje. Poslodavcu se u ovom slučaju stavlja na teret da nije spriječio ulazak neovlaštenih osoba i, istovremeno, da nije osigurao dovoljan broj radnika u skladištu kako bi se posao utovara na kamion mogao sigurno obaviti. Naprotiv, preko svojeg radnika čak je dopustio da autoprijevoznik, njegov kooperant, upravlja viličarem.

U navedenom predmetu je autoprijevoznik koji je sjedio na viličaru nehotice pritisnuo pedalu za gas, što je uzrokovalo nekontrolirano pomicanje viličara prema naprijed, tako da je uz regal pritisnuo radnika. Autoprijevoznik nije imao položen ispit za rad s viličarom. Upravljanje viličarom zahtijeva određeno znanje i praktičnu osposobljenost koje autoprijevoznik nije imao, a ipak je unatoč tome upravljao radnim strojem. Prijevozniku se u navedenom slučaju predbacuje da je morao i mogao biti svjestan da bi zbog njegovog postupanja mogla nastati šteta. Pri tome se, naravno, postupanje kako poslodavca tako i autoprijevoznika prosuđuje na temelju brige dobrog stručnjaka.

¹ Radni stroj odnosno radno vozilo, ovisno o brzini koju doseže. Odredba člana 3. Zakona o motornih vozilima (Ur.l. RS, št. 106/10. i dalje, u nastavku ZMV).

² Pravilnik o varnosti in zdravju pri uporabi delovne opreme (Ur.l. RS, št. 101/04.).

Zbog ozljede na radu osiguravajuće društvo pretrpjelo je štetu u visini od 32.867 eura³. Radi se o ukupnom iznosu za sve troškove: liječenje, lijekovi, prijevoz hitnom pomoći, kao i naknade za plaću koje je poslodavac refundirao prema odredbama članka 137. ZRO-a.⁴

Šteta je u ovom kontekstu trošak odnosno svaki izdatak koji je imalo osiguravajuće društvo vezano za ostvarivanje prava osigurane osobe.

Osiguravajuće društvo pretrpjelo je štetu zbog protupravnog postupanja radnika kao i autoprijevoznika poslodavca. Ozljeda osigurani-ka je posljedica mehaničkog djelovanja viličara kojim je upravljao autoprijevoznik. Time je osiguravajućem društvu nastala uobičajena šteta, umanjenje prihoda. Posljedice neprimjerenog odnosno neovlaštenog upravljanja viličarem mogu se pripisati slaboj organizaciji i nadzoru kod poslodavca kao i samovolji autoprijevoznika i zbog toga je osiguravajuće društvo tužilo obojicu. Nezgoda na radu je u konkretnom slučaju rezultat propuštanja poduzimanja mjera poslodavca kao i neodgovarajućeg postupanja autoprijevoznika.

Poslodavac očito nije osiguravao poštovanje propisa, nadzor i sankcioniranje radnika. Formalno je poslodavac provodio sve potrebne mjere. Međutim, u stvarnoj situaciji došlo je do velikih razlika u osiguravanju rada na siguran način na deklarativnoj i provedbenoj razini.

Potrebno je uzeti obzir da je do nezgode došlo u skladišnim prostorima poslodavca, gdje bi moralo biti ograničeno kretanje neovlaštenim osobama. Poslodavac nije ničime iskazao dužnog nadzora poštovanje postavljenih pravila. Samo formalna provedba mjera za sigurnost nije dovoljna. U konkretnom slučaju je viličarem upravljala neovlaštena osoba koja je došla u skladište. Stvarni nadzor nad provedbom rada nije bio osiguran.

DOPRINOS RADNIKA OSIGURANIKAMA

Nezgodi na radu pridonio je svojim postupanjem i radnik osiguranik koji je dopustio da viličarom upravlja autoprijevoznik iako se uopće nije raspitao za njegovu osposobljenost za rad s viličarem. Radnik je čak autoprijevoznika zamolio da upravlja viličarem. Takvo postupanje radnika je isto tako u uzročnoj vezi s nezgodom na radu. Šteta koja je rezultat postupanja radnika osiguranika nije pravno priznata šteta te osiguravajuće društvo nema pravo na povrat troškova koji su posljedica postupanja osiguranika. Pri utemeljenosti zahtjeva osiguravajućeg društva radi se o pitanju uzročne veze. Osiguravajuće društvo ima pravo na povrat samo onih troškova koji su u uzročnoj vezi s propuštanjem poduzimanja mjera od strane poslodavca i aktivnim postupanjem autoprijevoznika poslodavca, ali ne i vezano za postupanje njegovog osiguranika, radnika.

ZAKLJUČAK

U konkretnom slučaju sud je utvrdio da je poslodavac pridonio nastanku nezgode na radu zbog loše organizacije radu u udjelu od 40 %, autoprijevoznik zbog "nesretnog" upravljanja viličarem u udjelu od 30 % te radnik zbog omogućavanja upravljanja viličarem u udjelu od 30 % (radnik + poslodavac + autoprijevoznik = 30+40+30=100), tako je poslodavac morao platiti osiguravajućem društvu odštetu u visini od 13.147 eura, a autoprijevoznik odštetu u visini od 9.860 eura. Doprinos radnika koji je istovremeno bio i oštećenik u konkretnom primjeru sud je ocijenio na 30 %. Osiguravajuće društvo nema pravo na naknadu štete od 30 %.

Autoprijevoznik je želio samo pomoći. U skladište ga je čak pozvao radnik. Poslodavac nije osigurao dovoljan broj radnika koji su bili potrebni za siguran utovar na kamion. Obojica, kako radnik tako i autoprijevoznik, primili su se posla s najboljim namjerama da ga obave što brže. Uzrok za nezgodu na radu je kršenje propisa sigurnosti na radu. Naravno da bi nezgodu

³ Iznos štete prikazan je samo informativno zbog boljeg prikaza.

⁴ Zakon o delovnih razmerjih (Ur.l. RS, št. 21/13. i dalje).

na radu mogli pripisati ljudskoj lakomislenosti, ali ipak su opisane greške i nedostaci u svakodnevnom radnom procesu nešto posve uobičajeno, s tom razlikom da ne rezultiraju tako teškim posljedicama. Često se u radnom procesu događaju greške, propusti, koje sustav zaštite na radu niti ne registrira. Takvi incidenti, neugodni događaji koji prekidaju redovitu provedbu radnog procesa, morali bi svaki puta biti predmet analize

voditelja određenog radnog procesa. U suradnji s inženjerom sigurnosti morale bi uslijediti mjere za poboljšanje sigurnosti na radu. Naravno da je teško pretpostaviti da će poslodavac svaki dan bilježiti sve incidente, odmah ih analizirati te u skladu s tim odmah prilagođavati radni proces. Međutim, nezgode na radu su oni «međaši» u radnom procesu koji zahtijevaju ozbiljno razmatranje i prilagođavanje radnog procesa.

Autor: Boštjan Savšek, univ. dipl. prav.

Prijevod: Fran Marović, dipl. ing. kem.